

Jobbet svart for USA

METODERAPPORT

Basert på tv-reportasjer og artikler publisert på TV 2 og tv2.no i perioden 1. februar 2011 til 6. oktober 2014.

INNSENDERE:

Jens Christian Nørve
Asbjørn Olsen

TV 2, Postboks 2 Sentrum, 0101 Oslo
Telefon: 02255

Innholdsfortegnelse

Innledning	3
Kort tilbakeblikk.....	3
Hvordan og når kom arbeidet i gang.....	4
Hva var den sentrale problemstillingen ved starten av prosjektet?	5
Hva er nytt?	6
Ble problemstillingen endret underveis?	8
Arbeidet med saken.....	9
Muntlige kilder	9
Hvem og hvor mange jobbet svart ved ambassaden	10
Politietterforskningen	11
Skattedirektøren.....	13
Statsadvokaten visste ikke	17
Hvilken straff fikk de egentlig?	18
Hva skjedde i kulissene?.....	20
Hva er normalstraff?	21
TV 2 hjelper.....	22
Lite miljø	23
Spesielle erfaringer	24
Avslutningsvis	24
Vedlegg	26

Innledning

Denne saken har bakgrunn i det som ble omtalt som «Ambassadesaken» fra november 2010. I arbeidet med å avsløre amerikansk overvåking på norsk jord hørte vi flere rykter om at nordmenn som jobbet ved Den amerikanske ambassaden i Oslo ikke betalte skatt. Disse ryktene hadde ikke førsteprioritet da vi jobbet med «Ambassadesaken». Etter at «Ambassadesaken» var i mål startet vi arbeidet med å sjekke ryktene om omfattende svart arbeid ved ambassaden. Arbeidet har foreløpig tatt oss fire år.

Kort tilbakeblikk

Onsdag 3. november 2010 fortalte TV 2 at den amerikanske ambassaden i Oslo hadde en hemmelig overvåkingsgruppe (Surveillance Detection Unit – SDU) bestående av blant annet tidligere norske politi- og forsvarsansatte. Saken preget nyhetsbildet i flere måneder i 2010 og 2011 i Norge og flere andre europeiske land.

TV 2 avdekket at ambassadens overvåkingsgruppe hadde eksistert i ti år uten at norske myndigheter kjente til overvåkingsprogrammet. Instruksen til gruppen var blant annet å registrere mistenkelige personer og biler som var i området rundt ambassaden. Disse opplysningene skulle legges inn i den amerikanske antiterror-databasen SIMAS. TV 2 kunne vise bilder av at medlemmer av overvåkingsgruppen fotograferte lovlige demonstranter blant annet utenfor Stortinget i april 2009. Stortinget ligger langt utenfor ambassadens nærområde.

Justisministeren beordret umiddelbart en gransking av hva norske myndigheter visste om gruppen. I en redegjørelse for Stortinget kom det frem at politiet og PST kjente til deler av overvåkingen, men at de ikke hadde varslet departementet.

Riksadvokaten beordret etterforskning for å kartlegge om gruppen hadde gjort noe straffbart. Sommeren 2011 ble saken henlagt som «intet straffbart forhold bevist». Påtalemyndigheten konkluderte med at gruppen hadde drevet passiv observasjonstjeneste som var lovlig.

TV 2 vant SKUP-diplom for «Ambassadesaken» i 2011.

Vi bestemte oss for å jobbe videre med saken tidlig i 2011, da vi forstod at omfanget av svart arbeid ved ambassaden kunne være omfattende.

Denne metoderapporten omhandler vårt arbeid med saken fra februar 2011 og frem til dags dato. Men saken er i stadig utvikling. Derfor har det vært vanskelig for oss å sette et foreløpig punktum og skrive en metoderapport om arbeidet. Vi velger å gjøre det nå siden vi i fjor publiserte flere saker som viste omfanget av det svarte arbeidet ved ambassaden.¹ I fjor høst måtte også den første av flere ambassadeansatte møte i retten tiltalt for skattesvik, som en konsekvens av TV 2s avsløringer.²

Hvordan og når kom arbeidet i gang

I forbindelse med arbeidet med å avsløre den hemmelige overvåkingsgruppen ved Den amerikanske ambassaden fikk vi høre fra flere kilder at nordmenn som jobbet for ambassaden ikke betalte skatt.

Vi publiserte en sak mandag 8. november 2010 om at overvåkingsgruppen trolig blir skattesak. Vi avslørte da at to av de mest sentrale personene i overvåkingsgruppen ikke hadde oppgitt inntekter fra ambassadejobbingen til beskatning. Denne saken er kort omtalt i vår metoderapport som ble sendt inn til SKUP i 2011 (side 27–29). Vi klarte ikke den gang å avdekke omfanget av svart arbeid ved ambassaden.

Vi hadde informasjon om at det var en kultur blant mange av de norske ansatte ved ambassaden om ikke å betale skatt. Vi fikk opplyst at ansatte følte seg trygge på at de aldri ville bli oppdaget siden den amerikanske ambassaden ikke sendte inn lønns- og trekkoppgaver til norske skattemyndigheter. Myndighetene har dermed ikke oversikt over hvem som er lokalt ansatt ved ambassaden. Ambassaden bekreftet til oss at de ikke trekker eller viderebetaler skatt fra lokalt ansatte til norske myndigheter. De ansatte skriver under på en kontrakt om at de selv må rapportere inntekt og betale skatt til norske myndigheter.

Kunne det være slik at norske sekretærer, rådgivere og sikkerhetsvakter ved ambassaden lot være å betale skatt? Var det slik at personer som hadde hatt toppjobber i norsk politi nå selv brøt norsk lov med overlegg?

Arbeidet med skattedelen av denne saken har vært krevende og har tatt mange år. Vi har møtt mye motstand underveis. Det har vært utfordrende å få folk til å snakke, mye av informasjonen har vært taushetsbelagt og det har vært jaktet på våre kilder.

---

¹ <http://www.tv2.no/a/5627545>

² <http://www.tv2.no/a/6009532>

Hva var den sentrale problemstillingen ved starten av prosjektet?

Da vi startet opp arbeidet med denne saken i januar 2011 visste vi følgende:

- a) Vi hadde i november 2010 avslørt at to medlemmer av overvåkingsgruppen ikke betalte skatt.
- b) Vi fikk bekreftet fra flere kilder at åtte medlemmer av overvåkingsgruppen hadde blitt politianmeldt av skattemyndighetene.
- c) De hadde meldt seg til skattemyndighetene etter TV 2s avsløring i 2010 og erkjent svart arbeid over flere år.
- d) De åtte hadde bedt om skatteamnesti.

Ved oppstarten kjente vi ikke navnet på de åtte som var politianmeldt. Vi visste med andre ord ikke om de åtte var blant de 11 vi året før hadde avslørt som medlemmer av overvåkingsgruppen. Men vi forstod raskt at denne saken ville vokse i omfang.

Vi stilte oss følgende spørsmål:

- a) Hvem er de åtte som er politianmeldt? Hva er grunnlaget for politianmeldelsen? Status på saken?
- b) Er det slik at alle medlemmene av overvåkingsgruppen SDU, som vi avslørte i november 2010, jobbet svart?
- c) Er det slik, som kilder fortalte oss, at det var en kultur blant de norske ansatte ved ambassaden om ikke å betale skatt? Hvor mange jobber svart?
- d) Og hvordan er det mulig for norske ansatte ved ambassaden å holde unna inntekter fra beskatning?
- e) Hvilket ansvar har den amerikanske ambassaden for det svarte arbeidet?

Hva er nytt?

- Mandag 8. november 2010 fortalte TV 2 at to av de mest sentrale personene i overvåkingsgruppen, tidligere kontraterrorjef i POT, Olaf Johan Johansen og tidligere leder i Beredskapstroppen, Gunnar Tveit ikke hadde oppgitt inntekter fra ambassadejobbingen til skattemyndighetene.³ Dagen etter denne reportasjen meldte åtte ambassadeansatte seg for Skatt øst. Alle erkjente å ha jobbet svart i en årrekke for Den amerikanske ambassaden og ba om skatteamnesti. De argumenterte med at de hadde kommet frivillig, noe som er en forutsetning for å få amnesti. De åtte ble derimot politianmeldt for grovt skattesvik. Skatt øst mente at vilkårene for skatteamnesti ikke var til stede, da de oppsøkte skatteetaten dagen etter de ble avslørt av TV 2.⁴ Anmeldelsen ble sendt til Østfold politidistrikt som skulle etterforske saken.
- Sakene mot de åtte og fire andre ansatte (flere anmeldelser ble innlevert i 2011) ble våren 2012 henlagt som intet straffbart forhold bevist.⁵ Østfold politidistrikt konkluderte med at de tidligere polititoppene hadde meldt seg frivillig og dermed oppfylte vilkårene for skatteamnesti. Etterforskningslederen uttalte til TV 2 at dette hadde vært en krevende etterforskning.⁶
- Som en konsekvens av TV 2s oppslag i oktober 2012 om at sakene var henlagt gikk Oslo statsadvokatembeter gjennom etterforskningen til Østfold politidistrikt.⁷ Gjennomgangen avdekket at politidistriktet hadde henlagt sakene uten å gjennomføre etterforskning. Førstestatsadvokat Jørn Sigurd Maurud uttalte at han fryktet for folks tillit til politiet. Statsadvokaten kunne ikke gjenåpne etterforskningen siden skattemyndighetene var i gang med å illegge de hemmelige agentene tilleggsskatt (dobbelstraff).⁸
- Vi avdekket at skattemyndighetene, som i utgangspunktet mente disse 12 burde straffeforfølges, ikke anket henleggelsen.
- Skattedirektøren grep personlig inn og flyttet ansvaret for skattesakene fra Skatt øst til Skatt sør sommeren 2011, mens Østfold politidistrikt fortsatt etterforsket sakene. Dette skjedde mot de ansattes vilje og etter press fra de tidligere polititoppenes advokat.⁹
- Skattedirektoratet ga, i følge TV 2s kilder, råd til Skatt sør om man ikke skulle klage på politiets henleggelse. Det var Skatt øst som politianmeldte

---

³ <http://www.tv2.no/a/3336699>

⁴ <http://www.tv2.no/a/3404487>

⁵ <http://www.tv2.no/a/3899917>

⁶ <http://www.tv2.no/a/3899802>

⁷ <http://www.tv2.no/a/3903703>

⁸ <http://www.tv2.no/a/3924730>

⁹ <http://www.tv2.no/a/3900763>

medlemmene av overvåkingsgruppen for skattesvik, mens Skatt sør valgte ikke å påklage politiets henleggelse.¹⁰

- Riksrevisjonen undersøkte skattedirektørens rolle i skattesaken. Advokat Einar Harboe, som representerte flere av de tidligere polititoppene, tok direkte kontakt med skattedirektøren i februar 2011 og ba om at politianmeldelsene ble trukket og at skattesakene ble flyttet til et annet skattekontor.¹¹
- I juni 2013 kunne vi fortelle offentligheten hvordan skattesakene endte for de tidligere politiansatte som hadde jobbet svart ved Den amerikanske ambassaden. Etter å ha fått innsyn i ligningen til de 11 viste det seg at de hadde tjent til sammen 10,2 millioner kroner uten å betale skatt. De ble straffet på mildest måte, med 30 prosent tilleggsskatt.¹²
- 46 av 66 ambassader i Norge leverer ikke lønnsoppgaver for sine lokalt ansatte. Det betyr at man ikke vet om nordmennene som jobber ved disse ambassadene innrapporter sine inntekter.¹³
- TV 2 avdekket at Utenriksdepartementet sitter på navnelister med 500 personer som er lokalt ansatte ved ambassadene i Norge og som er skattepliktig til Norge. TV 2 fant navnelistene i Offentlig elektronisk postjournal. UD varslet at de ville gi Skattedirektoratet tilgang til disse navnelistene etter at TV 2 informerer departementet om saken.¹⁴
- Per juni 2014 hadde skattemyndighetene tatt 75 nåværende og tidligere norske ansatte ved ambassaden for å ha jobbet svart. De har til sammen tjent 53 millioner kroner uten å betale skatt.¹⁵
- 26. september 2014 falt den første dommen mot en ansatt ved den amerikanske ambassaden. En 34 år gammel tidligere sikkerhetsvakt ble dømt til fengsel i 36 dager for ikke å ha oppgitt inntekter til beskatning. Mannen mente seg forskjellsbehandlet siden de 12 tidligere polititoppene fikk sine saker henlagt. Dommen ble anket.^{16 17}

---

¹⁰ <http://www.tv2.no/a/4069716>

¹¹ <http://www.tv2.no/a/4013055>

¹² <http://www.tv2.no/a/4060954>

¹³ <http://www.tv2.no/a/4161626>

¹⁴ <http://www.tv2.no/a/5254557>

¹⁵ <http://www.tv2.no/a/5627545>

¹⁶ <http://www.tv2.no/a/6009532>

¹⁷ <http://www.tv2.no/a/6092505>

Ble problemstillingen endret underveis?

Gjennom de fire årene vi jobbet med skattedelen av «Ambassadesaken» har saken vokst i omfang. Vi fikk i løpet av perioden bekreftet at det var mange lokalt ansatte ved Den amerikanske ambassaden som ikke betalte skatt til Norge.

Det begynte med at åtte tidligere polititopper og medlemmer av overvåkingsgruppen ble politianmeldt til at det per juni 2014 var 75 tidligere og nåværende ansatte ved ambassaden som var avslørt for å ha unndratt inntekter fra beskatning.

Vi fant tidlig ut at det var vanskelig for oss å få bekreftet at flere, enn de to vi allerede hadde avslørt, hadde jobbet svart. Hva folk rapporterer inn til skattemyndighetene er taushetsbelagt informasjon som vi ikke fikk tilgang til. Det var i tillegg vanskelig å identifisere hvem som faktisk hadde jobbet ved ambassaden.

Vi måtte derfor ligge tett på politiets etterforskning og skattemyndighetens arbeid med sakene. Dette var krevende siden folk ikke ville snakke med oss og myndighetenes arbeid med sakene dro ut i tid.

Sommeren 2012 ble et vendepunkt i saken. Da fikk vi opplyst at sakene mot de tidligere polititoppene hadde blitt henlagt som intet straffbart forhold. Via kilder fikk vi også opplyst at skattedirektøren personlig hadde engasjert seg i saken etter henvendelser fra advokaten til de tidligere polititoppene.

Nye spørsmål dukket opp:

- a) Hadde personer det norske maktapparatet «snakket sammen» for å løse en pinlig floke (hemmelig overvåking – svart arbeid) som kunne skade forholdet mellom Norge og USA?
- b) Hvordan kunne sakene mot en rekke personer som hadde erkjent å ha jobbet svart ende med henleggelse? Var virkelig vilkårene for frivillig retting (skatteamnesti) oppfylt?
- c) Hvorfor bestemte skattedirektøren å flytte skattesakene fra Skatt øst til Skatt sør?
- d) Hva var det i kontakten mellom advokaten til de tidligere polititoppene og Skattedirektoratet/skattedirektøren?
- e) Hvilken straff vil de tidligere polititoppene ende opp med?

Arbeidet med saken

Arbeidet med denne saken har gått over fire år. Barrierene for å få tak i informasjon har vært store. Fremdriften i saksbehandlingen i politiet og skattemyndighetene har tilsynelatende gått sent.

Opplysninger om privatpersoners inntekter er i tillegg underlagt streng taushetsplikt og av hensyn til personvernet kan ikke skattemyndighetene gi ut eller kommentere enkeltpersoners inntektsgrunnlag.

Muntlige kilder

Avsløringen av de svarte pengene har vært et stort puslespill fra dag en og vi ante ikke hvilket bilde vi til slutt ville ende opp med.

Vi har brukt mye tid på å identifisere mulige muntlige kilder, siden mye av den skriftlige dokumentasjonen har vært underlagt streng taushetsplikt. Vi satte opp en liste med navn på personer som kunne være interessante for oss.

Mange har vært redde for å snakke med oss fordi de har fryktet for jobben sin. Noen har tatt store risikoer med å prate med oss. TV 2s mange reportasjer om grovt skattesvik berører blant annet Den amerikanske ambassaden, Finansdepartementet, Skattedirektoratet, flere regionskontorer i skatteetaten, Oslo statsadvokatembeter og Østfold politidistrikt.

Vi har fått små informasjonsbiter som sammen med annen informasjon har vært med på å fylle ut totalbildet.

Vellykket kildearbeid innebærer å gjøre kildene trygge. Vi opplevde flere ganger at kilder ga oss utfyllende eller bekreftende informasjon når de fikk høre at vi satt på informasjon fra andre kilder. Dette ble en slags kildepiral. Den nye informasjonen vi fikk brukte vi igjen overfor nye eller gamle kilder. Vi er ikke tvil om at denne måten å jobbe på gjorde at vi fikk sikre bekreftelser og sentral informasjon som vi ellers ikke ville ha fått. Kildens visshet og trygghet om at hun ikke var den eneste som snakket med oss ble en viktig metode for å få mer informasjon. Dette er et tidkrevende arbeid.

Vi hadde hele tiden i bakhodet at det var flere aktører i dette sakskomplekset som kunne ha et ønske om å avsløre våre kilder. Vi fikk blant annet tidlig kjennskap til at skattedirektøren hadde beordret kildejakt i skatteetaten. Vi var bevisst på hvordan

vi tok kontakt med våre kilder, hva som ble sagt og skrevet på telefon og valg av møtested. De fleste av kildene møtte vi ansikt til ansikt. Det gir en helt annen trygget og gjør det også enklere å etablere et tillitsforhold.

Hvem og hvor mange jobbet svart ved ambassaden

Vi satte oss høye mål i starten: Vi ville kartlegge omfanget av det svarte arbeidet ved Den amerikanske ambassaden. Vi hadde informasjon om at dette var utbredt og akseptert praksis blant de ansatte. En ansatt ved ambassaden sa til oss «Det var vanlig praksis. Grunnen til dette var at arbeidsbelastningen og ansvaret var stort ved ambassaden sammenlignet med lønnsnivået.»

Men hvem var disse?

Ingen av de tidligere polititoppene som hadde søkt om skatteamnesti og deretter blitt anmeldt for grovt skattesvik, ønsket å snakke med TV 2. Heller ikke deres advokat, Einar Harboe ville snakke med oss. Østfold politidistrikt avstod fra å kommentere anmeldelsen. Det skulle gå halvannet år før politiet stilte til intervju.

Den amerikanske ambassaden ville ikke uttale seg og henviste til at de lokalt ansatte ved ambassaden har undertegnet en kontrakt hvor de selv forplikter seg til å melde inn inntektene til skattemyndighetene.

Vi gjennomførte søk i Arbeidstakerregisteret (AA-registeret) som viser knytningen mellom arbeidstakere og arbeidsgivere i Norge. Gjennom søk her fikk vi bekreftet at Den amerikanske ambassaden i Oslo ikke var oppført med noen lokalt ansatte i Norge. Følgelig var ingen av dem vi hadde avslørt eller de som var politianmeldt oppført med ambassaden som arbeidsgiver. Dette bekreftet opplysninger vi hadde fra året før om at Den amerikanske ambassaden og flere ambassader i Norge ikke sender inn lønns- og trekkoppgaver til norske myndigheter.

Norske myndigheter hadde altså ingen oversikt over norske arbeidstakere ved Den amerikanske ambassaden.

Vi brukte også LinkedIn og Google til å søke etter personer som oppga Den amerikanske ambassaden som nåværende eller tidligere arbeidsgiver.

Søk i de offentlig tilgjengelige skattelistene på dem vi hadde navn på ga ikke annen informasjon enn at de alle var oppført med inntekter og noen hadde også

formue. Vi visste at flere av disse hadde politipensjon. Skattelisterne sier ikke noe om hvor inntektene kommer fra.

Vi kontaktet Skatt øst med spørsmål om innsyn i ligningen til de 11, men fikk avslag med henvisning til ligningsloven som pålegger skatteetaten en streng taushetsplikt. Dette innebærer at etaten har plikt til å forhindre at uvedkommende får tilgang til opplysninger som gjelder skattyternes "formues- eller inntektsforhold eller andre økonomiske, bedriftsmessige eller personlige forhold", jf. ligningsloven § 3-13 nr. 1.

Etter en lengre og intens arbeidsperiode forstod vi at det ble vanskelig for oss å avsløre flere som jobbet svart for ambassaden. Vi hadde mistanke til flere, men fikk ikke en sikker bekreftelse på at disse unnlot å føre opp inntektene på selvangivelsen. Vi følte at vi stanget hodet i veggen og ikke kom videre i arbeidet. Det er en frustrerende følelse når du vet at saken er så mye større.

Vi forstod at skulle vi komme videre i denne saken måtte vi ligge tett på politietterforskningen og skatteetatens behandling av skattesakene. Lite visste vi våren 2011 om at det skulle ta ett år før vi kom videre med arbeidet.

Politietterforskningen

Østfold politidistrikt fikk ansvaret for å etterforske anmeldelsene om grovt skattesvik mot de åtte (tallet ble senere 12) ambassadeansatte. Saken ble overført til Østfold fordi flere av de som var anmeldt tidligere hadde jobbet i Oslo politidistrikt.

Utallige ganger gjennom våren og høsten 2011 forsøkte vi å komme i kontakt med påtaleansvarlig, politiinspektør Espen Jamissen. Han svarte ikke på telefon, tekstmeldinger eller epost. Han ringte ikke tilbake etter at vi hadde lagt igjen beskjeder på telefonsvarer eller forværelset.

Først 7. desember 2011 fikk vi svar på våre henvendelser. I en epost beklaget han at vi ikke hadde oppnådd kontakt og han opplyste at etterforskningen ville bli ferdig i løpet av desember.

Vi fikk ikke svar på hvilken status de anmeldte hadde, om de var mistenkt eller siktet. Advokaten til de anmeldte svarte heller ikke på våre henvendelser.

Vi purret på politiinspektøren mot slutten av 2011. Vi fortsatte å ringe og sende mail til han i starten av 2012. I februar fikk vi en epost om at han ennå ikke hadde «rukket å se på» anmeldelsen. Det var da ett år siden Skatt øst anmeldte

det svarte arbeidet. Vi oppnådde ikke kontakt med han gjennom våren. Det ble tydelig for oss at han ikke ønsket å snakke med oss. Så plutselig den 12. juli 2012 får vi en ny epost fra politiinspektør Espen Jamissen og nå opplyste han at sakene var henlagt.

Fra: Espen Jamissen [mailto:espen.jamissen@politiet.no]
Sendt: 12. juli 2012 10:51
Til: Jens Christian Nørve
Emne: SV: Skattesak

Hei !

Til orientering er straffesakene henlagt. Sakene ligger nå til behandling i Skatt-Sør vedrørende spørsmål om etterligning.

Mvh

Espen Jamissen

Dette skulle bli et vendepunkt i saken. Vi forsøkte igjen å oppnå kontakt med politiinspektøren for å få en begrunnelse for hvorfor sakene var henlagt. Men vi lykkes ikke. Han ville ikke svare oss.

Etter sommerferien i 2012 så vi ingen annen mulighet enn å gå via politimester Beate Gangås for å få politiinspektøren i tale. Det hjalp. Men vi fikk først intervjuavtale med Espen Jamissen den 13. september 2012.

I eposten var det to nyheter: Sakene var henlagt av politiet og Skatt sør hadde nå sakene til vurdering.

Hvorfor ble sakene henlagt når de ambassadeansatte hadde innrømmet å ha jobbet svart? Skatt øst anmeldte saken i 2011, hvorfor var sakene nå flyttet til et annet skattekontor?

Vi kontaktet kilder som kunne fortelle oss at det hadde skjedd ting i løpet av det siste året vi burde se nærmere på. Vi fikk opplyst at Østfold politidistrikt hadde konkludert med at de tidligere polititoppene oppfylte vilkårene for skatteamnesti. Det til tross for at juristene i Skatt øst hadde konkludert med det motsatte. Vi fikk informasjon om at skattedirektøren personlig hadde grepet inn og flyttet skattesakene. Vi kommer tilbake til dette i kapitlet «Skattedirektøren».

Vi forstod at det hadde skjedd mye i saken som førte til sterke reaksjoner i skatteetaten.

Tv-intervjuet vi skulle gjøre med politiinspektør Espen Jamissen ble viktig. Med den erfaringen vi hadde hatt med han regnet vi med at dette var eneste gangen vi fikk

han i tale. Vi gjorde grundige forberedelser og leste oss opp blant annet på vilkårene for frivillig retting (skatteamnesti). Vi valgte å være to reportere til stede under intervjuet. Den ene fikk ansvaret for å gjennomføre selve intervjuet, mens den andre satt på sidelinjen og lyttet. Dette var nyttig da den andre kom inn på slutten med supplerende spørsmål.

I intervjuet kom det frem at:

- a) Påtalemyndigheten mente at de tidligere polititoppene måtte få skatteamnesti siden de frivillig oppsøkte skattemyndighetene.
- b) Påtalemyndigheten mente at vilkårene for skatteamnesti var oppfylt til tross for at de ambassadeansatte oppsøkte skattemyndighetene etter at TV 2 hadde hatt oppslag om det svarte arbeidet.
- c) Skatteetaten hadde ikke hadde påklaget politiets henleggelse.
- d) Etterforskerne hadde hatt møter med representanter fra Den amerikanske ambassaden, hvor de fikk fremføre sitt syn på saken.
- e) Det var Skatt sør som hadde skattesakene nå og ikke Skatt øst som hadde levert anmeldelsen.

Skattedirektøren

Da vi sommeren 2012 fikk bekreftet at politiet hadde henlagt skattesakene mot de tidligere polititoppene fortalte kilder oss at vi burde se nærmere på skattedirektørens rolle.

Fra flere kilder fikk vi vite:

- a) Skattedirektøren hadde sommeren 2011 flyttet ansvaret fra sakene fra Skatt øst til Skatt sør (dette var mens sakene var under politietterforskning).
- b) Flyttingen skjedde mot de ansattes vilje og hadde ført til sterke reaksjoner internt i Skatt øst.
- c) Politiet henla sakene som intet straffbart forhold våren 2012 og henleggelsen ble ikke påklaget av skatteetaten.

Vi ønsket informasjon om hvorfor henleggelsen ikke ble påklaget av skattemyndighetene og hvorfor skattesakene var flyttet fra Skatt øst til Skatt sør. I september 2012 tok vi kontakt med informasjonsavdelingen i Skatt sør, men de hadde fått beskjed om at det var Skattedirektoratet som skulle håndtere denne saken.

17. september henvendte vi oss til informasjonsavdelingen i Skattedirektoratet hvor vi ba om intervju med skattedirektøren. Fire minutter senere fikk vi svar. Det ble ikke aktuelt med intervju.

Fra: Tangen, Thomas [<mailto:Thomas.Tangen@skatteetaten.no>]

Sendt: 17. september 2012 10:56

Til: Jens Christian Nørve

Emne: SV: Skattesak etterforsket av Østfold politidistrikt

Vi kan dessverre ikke kommentere enkeltsaker og det er derfor ikke aktuelt med intervju.

Thomas Tangen

Senior kommunikasjonsrådgiver
Kommunikasjonsstaben Skattedirektoratet

Vi fulgte opp avslaget med en ny epost med flere konkrete spørsmål om hvorfor skattesakene ble flyttet fra Skatt øst til Skatt sør og spørsmål rundt skattedirektørens rolle.

Vi argumenterte med at «Ambassadesaken» ikke er en enkeltsak, men en sak det er stor offentlig interesse rundt. Et raskt søk Atekst viste også at representanter fra skatteetaten ofte er ute i media og kommenterer det som må kunne sies å være «enkeltsaker».

Vi fikk på nytt avslag om intervju. Skattedirektoratet kan ikke kommentere enkeltsaker.

Vi fikk vite at det hadde gått flere dokumenter i saken mellom Skattedirektoratet, Skatt øst og Skatt sør. Vi brukte mye tid på å søke i «Offentlig elektronisk postjournal» for å finne disse dokumentene. Men det var umulig for oss å identifisere dokumentene som tilhørte saken, blant annet fordi dokumenttitlene i journalen var meget generelle og sa lite om innholdet i dokumentet.

Vi ba informasjonsavdelingen i Skattedirektoratet om saksnummeret som var knyttet til denne saken. Vi fikk også avslag på dette med henvisning til at ligningsloven pålegger skatteetaten en streng taushetsplikt.

Vi valgte derfor å sende en formell innsynsbegjæring til Skattedirektoratet hvor vi ba om innsyn i alle dokumenter som omhandler skattesakene ved Den amerikanske ambassaden. I «Offentleglova» paragraf 28 heter det at «Innsynskravet må gjelde ei bestemt sak eller i rimeleg utstrekning saker av ein bestemt art». Det betyr at vi ikke behøvde å oppgi saksnummer eller navnet på dokumentene. Vi spesifiserte

hvilken sak vi ønsket innsyn i og da er det opptil Skattedirektoratet å finne alle dokumenter i denne saken. Det kan tenkes at det finnes flere journalnummer på samme sak.

Vi sendte samme innsynsbegjæring til Skatt øst og Skatt sør.

27. september 2012 fikk vi avslag på innsynsbegjæringen i Skattedirektoratet med begrunnelse at opplysningene i de aktuelle dokumentene er underlagt taushetsplikt. Dagen etter fikk vi avslag også fra Skatt øst og Skatt sør. Avslagene var tydeligvis samkjørte og det var samme ordlyd i alle tre brevene.

Vi valgte å klage inn avslaget fra Skattedirektoratet av 27. september til Finansdepartementet.

Vi gjorde flere forsøk på å komme i direkte kontakt med skattedirektør Svein Kristensen etter at informasjonsavdelingen utallige ganger skriftlig og muntlig hadde gitt oss beskjed om at han ikke ville snakke med oss om «enkelt saker». Vi ga oss ikke. Vi måtte snakke med skattedirektøren.

Flere morgener på rad i begynnelsen av oktober 2012 tok vi oppstilling utenfor personalinngangen til hovedkontoret til Skattedirektoratet på Tøyen i Oslo. Fredag 12. oktober rundt klokken halv åtte på morgenen fikk vi klaff. Med påslått kamera forsøkte vi å stille skattedirektør Svein Kristensen spørsmål om skattesaken. Han avslo å gi et intervju, men gikk med på å stille senere på dagen.

I intervjuet nektet han å kommentere hvorfor han flyttet skattesakene fra juristene i Skatt øst som mente de tidligere polititoppene hadde gjort seg skyldig i grovt skattesvik. Han viste til taushetsplikten.

Men likevel bekreftet han i intervjuet at:

- a) Det hadde vært en diskusjon rundt dette sakskomplekset som han var kjent med.
- b) Skattedirektoratet hadde benyttet seg av styringsretten og flyttet sakene fra et regionkontor til et annet.

Søndag 14. oktober publiserte vi saken om at Østfold politidistrikt hadde henlagt anmeldelsene mot de ambassadeansatte som intet straffbart forhold og at skattemyndighetene ikke hadde påklaget henleggelsen.

Dagen etter publiserte vi saken om at skattedirektøren flyttet saken fra Skatt øst til Skatt sør mot de ansattes vilje.

Finansministeren ba om en redegjørelse fra skattedirektøren, etter at SVs stortingsgruppe krevde svar på flere spørsmål. Redegjørelsen kom to dager senere, men den var veldig generell om skatteamnesti og flytting av saker mellom skattekontor.¹⁸

Vi henvendte oss på nytt til Skattedirektoratet og ba om et intervju med skattedirektøren. På Stortinget var det flere av opposisjonspartiene som ikke var fornøyd med redegjørelsen.¹⁹ Og nå løsnet det virkelig. 18. oktober stilte Svein Kristensen opp til et nytt intervju og fortalte om sin og direktoratets rolle. Samtidig offentliggjorde Skattedirektoratet en pressemelding: «i lys av hva som nå er blitt kjent gjennom media, har Skatteetaten i samråd med Finansdepartementet kommet til at vi vil gi informasjon om vurderingene som er gjort rundt saksbehandlingen av disse sakene».²⁰

I intervjuet med skattedirektøren kom det frem at:

- a) Sakene ble flyttet fra Skatt øst til Skatt sør etter en henvendelse fra advokaten til flere de tidligere polititoppene. Advokaten uttrykte mistillit og mente Skatt øst hadde brutt taushetsplikten.
- b) Det er ikke automatikk i at henleggelse blir påklaget.
- c) De tidligere polititoppene risikerte nå tilleggsskatt.

Fra at skattedirektøren ikke ville snakke med oss var vi nå i en situasjon hvor han fortalte om saksbehandlingen. Vi er ikke i tvil om at vår utholdenhet, gjentatte innsynsbegjæringer og forespørsler og publisering av den første saken 14. oktober gjorde at det løsnet. Gjennombruddet fikk vi altså da vi en kald oktobermorgen stuet skattedirektøren på vei til jobb.

31. oktober 2012 fikk vi svar fra Finansdepartementet på klagen over avslag på innsyn. Departementet ga oss delvis innsyn i fem dokumenter som omhandlet

---

¹⁸ <http://www.skatteetaten.no/no/Om-skatteetaten/Presse/Nyhetsrommet/Pressemeldinger/Pressemeldinger-2012/Orientering-til-Finansdepartementet/>

¹⁹ <https://www.regjeringen.no/nb/aktuelt/svar-pa-sporsmal-fra-stortingsrepresenta/id705639/>

²⁰ <http://www.skatteetaten.no/no/Om-skatteetaten/Presse/Nyhetsrommet/Pressemeldinger/Pressemeldinger-2012/Skatteetatens-behandling-av-den-sakalte-ambassadesaken/>

hvorfor skattesakene ble flyttet fra Skatt øst til Skatt sør. Dette var blant annet eposter som viste at advokat Einar Harboe allerede i februar 2011 tok direkte kontakt med skattedirektøren. Her krevde advokaten at politianmeldelsene ble trukket og at saken ble flyttet til et annet skattekontor.

-----Opprinnelig melding-----
Fra: [REDACTED]
Sendt: 7. februar 2011 16:04
Til: Kristensen, Svein Ragnar
Emne: Etatens oppfølging av skattesaker - Ansatte ved Den amerikanske ambassade

Vedlagt følger brev av 1 dag, med vedlegg. Brevet sendes også per post.
Vennlig hilsen
[REDACTED]

Statsadvokaten visste ikke

Oslo statsadvokatembeter var ikke klar over at skattesakene mot de tidligere polititoppene ble henlagt før TV 2 meldte dette i oktober 2012. Statsadvokatene hadde forventet en orientering fra Østfold politidistrikt.

Etter TV 2s oppslag krevde førstestatsadvokat Jørn Sigurd Maurud å få oversendt saken fra politidistriktet. Til TV 2 uttalte han: «Jeg finner grunn til å undersøke nærmere hva som egentlig har foregått i forhold til politiets håndtering av saken».²¹ En måned senere i november 2012 ble det klart at Østfold politidistrikt ikke hadde etterforsket skattesakene i det hele tatt.²² Statsadvokatens gjennomgang viste at politidistriktet kun hadde mottatt anmeldelsen og registrert den inn. Det var ikke gjennomført et eneste etterforskningssteg.

Maurud fryktet at folks alminnelige tillit til politiet ville bli svekket etter at dette ble kjent. Statsadvokaten var forhindret fra å gjenåpne straffesaken siden skattemyndighetene hadde startet arbeidet med å ilegge tilleggsskatt. Det ville innebære en dobbel straffeforfølging.

---

²¹ <http://www.tv2.no/a/3903703>

²² <http://www.tv2.no/a/3924730>

Hvilken straff fikk de egentlig?

Skattemyndighetene nektet å fortelle oss hvilken reaksjon de tidligere polititoppene ville få fra skattemyndighetene etter at sakene var henlagt av politiet. Nok en gang henviste de til taushetsplikten. Vi fikk heller ikke vite hvor mye de ambassadeansatte hadde jobbet svart.

Vi gjennomførte søk i de offentlig tilgjengelige skattelister. Men søk her gir ikke svar på hvor inntektene kommer fra eller om dette er korrigerede ligninger etter at straffeskatt eventuelt er ilagt.

Vi var avhengig av informasjon om inntektene og utlignet skatt til de ambassadeansatte før og etter ileggelse av tilleggsskatt.

I følge «Retningslinjer for utlevering av skatteopplysninger fra skattekontorene» har journalister muligheter for å få innsyn i skattemeldinger.²³ Det som ble nøkkelen for oss fant vi i “Lignings-ABC 2012”²⁴ under punkt “6.5.5 Allmennheten” hvor det står “Uten hinder av taushetsplikten kan det gis opplysning om ligningsfastsetting slik det fremgår av utlagte skattelister og senere endringer i disse. Dette gjelder også etter at skattelister ikke lenger ligger ute.”

Dette var en åpning for oss til å få ut informasjon om både den opprinnelige og korrigerede ligningen til de ambassadeansatte. Vi visste ikke når skattemyndighetene var ferdig med å ilegge straffeskatt.

Derfor ble det noen innsynsbejæringer til Skatt øst og Skatt sør før vi kunne lese ut av materialet at sakene var ferdigbehandlet. Vi ba om innsyn i opprinnelig ligning og revidert/endret ligning for personene vi hadde kunnskap om som hadde jobbet i den hemmelige overvåkingsgruppen for ligningsårene 2000 til 2011.

---

²³ <http://www.skatteetaten.no/no/Radgiver/Rettskilder/Rundskriv-og-retningslinjer/Retningslinjer-for-utlevering-av-skatteopplysninger-fra-skattekontorene/>

²⁴ <http://www.skatteetaten.no/no/radgiver/rettskilder/handboker/lignings-abc/>

Slik så utskriften av ligningen for en av de ambassadeansatte for 2004:

Skattedirektoratet		UTLEGGSLISTE			Dato: 20.03.13	
		År: 04			(LXXM910)	
Fødselsnr: [REDACTED]		Rekkeflgnr: [REDACTED]		Navn: [REDACTED]		
Personkode: [REDACTED]						
Komm nr	Klas- se	12-dels klasse	Netto formue	Netto inntekt	Sum skatt før godtgjfr	Skatteber dato
0627	[REDACTED]	[REDACTED]	1037307	484724	231580	141212
0627	[REDACTED]	[REDACTED]	1037307	280845	88028	030605

Dette kan vi lese ut av utskriften: Nederste rad med skatteberegningsdato 3. juni 2005 viser at han i sin selvangivelse for 2004 oppga en inntekt på 280 845 kroner og at han betalte 88 028 kroner i skatt. Raden over med skatteberegningsdato 14. desember 2012 viser at skattemyndighetene har korrigert hans inntekter og nå er det registrert at han tjente 484 724 kroner i 2004. I tillegg er skatten økt med over 140 000 kroner. Dette viser at mannen er ilagt tilleggsskatt. Utskrift av ligningsprotokollen for årene 2002 til 2011 viser at han fikk korrigert ligningen for alle disse årene.

Vi gjennomførte selv en utregning på de 11 personene for å finne ut av hvor mye inntekter de hadde holdt unna beskatning og ikke minst hvor mye tilleggsskatt de ble ilagt. Utregningene viste at de hadde blitt ilagt 30 prosent tilleggsskatt – i tillegg til ordinær skatt og renter. For å kvalitetssikre dette ba vi om bistand fra Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening. De fikk tilsendt alle rådataene og foretok egne utregninger. De bekreftet det vi hadde kommet frem til at «straffen» for de 11 medlemmene av overvåkingsgruppen som hadde jobbet svart i opptil ni år var 30 prosent tilleggsskatt.

De 11 tjente til sammen 10,2 millioner kroner uten å betale skatt i årene fra 2002 til 2010.

Ingen i skatteetaten ville kommentere hvorfor disse 11 ble ilagt den laveste satsen for tilleggsskatt på 30 prosent. Det ble igjen vist til den strenge taushetsplikten i enkeltsaker.

8. juni 2013 publiserte vi en oversikt over hva de 11 tidligere polititoppene hadde tjent og fortalte samtidig om at de ble ilagt 30 prosent straffeskatt. Saken skapte reaksjoner blant strafferettsekspertene, advokater og seerne, som mente skatteetaten forskjellsbehandlet.

Fire dager senere snudde Skattedirektoratet og valgte likevel å kommentere saken. Skattedirektøren stilte til intervju og forklarte at de ikke kunne ilegge høyere straffeskatt siden saken først var henlagt av politiet.²⁵

I intervjuet med skattedirektør Svein Kristensen kom det frem:

- a) Skatteetatens praksis er at etaten ikke benytter den strengeste reaksjonen som er 45 eller 60 prosent tilleggsskatt i saker hvor politiet har henlagt den med begrunnelsen «intet straffbart forhold bevist». Dette samsvarer med forpliktelser i EMK.
- b) Skatteetaten fikk ikke vite begrunnelsen for hvorfor politiet henla sakene.
- c) Hadde etaten visst at det ikke var gjennomført etterforskning ville de ha påklaget henleggelsen.
- d) Han la skylden på Østfold politidistrikt for at de ambassadeansatte ble så mildt straffet.

Hva skjedde i kulissene?

Gjennom de fire årene vi arbeidet med denne saken fikk vi flere ganger høre at det hadde skjedd ting i kulissene i skatteetaten vi burde grave i.

Da vi fikk innsyn i flere dokumenter etter klage til Finansdepartementet kom det frem at advokaten til de tidligere polititoppene tok direkte kontakt med skattedirektøren. Advokat Einar Harboe krevde at politianmeldelsen ble trukket og at behandlingen av skattesakene ble flyttet fra Skatt øst til Skatt sør.

Advokaten ba samtidig om at det ble satt i gang undersøkelser for å finne ut om ansatte i skatteetaten hadde brutt taushetsplikten.

Det var sterke reaksjoner internt i skatteetaten da skattedirektøren besluttet å flytte skattesakene fra Skatt øst til Skatt sør. De ansatte hadde aldri før opplevd at de ble fratatt en påbegynt sak. I tillegg ble vi fortalt at Skatt sør nærmest ble satt under administrasjon av Skattedirektoratet, som krevde å bli orientert om enhver utvikling i skattesakene. Det var også stor frustrasjon blant ansatte i skatteetaten fordi skattedirektøren hadde en annen oppfatning av hva som hadde skjedd enn flere av de som satt tett på saksbehandlingen.

---

²⁵ <http://www.tv2.no/a/4067077>

Til slutt valgte to lokalt tillitsvalgte å kommentere reaksjonene til juristene og revisorene som hadde blitt fratatt saken i Skatt øs.

Vi hadde kontakt med mange tillitsvalgte i skatteetaten. Mange ønsket ikke å gi intervjuer av frykt for reaksjoner fra ledelsen. Det var stor møteaktivitet mellom fagforeningene og en av fagforeningene skal ha tatt til orde for å fremme mistillit til skattedirektøren.

Vi vet at de tillitsvalgte ble utsatt for et stort press fra blant annet Skattedirektoratet. Det var sterke reaksjoner i direktoratet på at to tillitsvalgte gikk ut og kommenterte saken. Det ble kommunisert til de to at det de hadde gjort kunne være brudd på taushetsplikten. De fikk ingen reaksjoner, men de synes det ble ubehagelig.

Skattedirektøren innkalte de sentrale tillitsvalgte 18. oktober 2012 for å snakke om saken. I etterkant av møtet skrev fagforeningen NTL Skatt dette til sine medlemmer: «Mange vil sikkert mene (...) at det ennå ikke er gitt tilfredsstillende forklaringer og begrunnelser i saken. Det er forståelig.»

Etter dette møtet ønsket ingen tillitsvalgte verken lokalt eller sentralt å stille opp til flere intervjuer. Slik lød tekstmeldingen fra en tillitsvalgt i etaten:

«Veldig stritt og være tillitsvalgt om dagen. Vi er enige om å ligge «lavt» en stund.»

Hva er normalstraff?

Vi brukte lovdata.no for å finne rettspraksis i saker om grovt skattesvik. Vi hentet også ut flere dommer fra Oslo tingrett. Norges Autoriserte Regnskapsføreres Forening og flere advokater var også til stor hjelp for å få kunnskap om hvordan tilsvarende skattesaker hadde endt.

I tillegg hadde vi samtaler med de to professorene i skatterett Fredrik Zimmer ved Universitetet i Oslo og Ole Gjems-Onstad ved Handelshøyskolen BI. De ga oss svært nyttig kunnskap om vilkårene for skatteamnesti (frivillig retting) og rettspraksis på området.

TV 2 hjelper...

I 2003 sendte Oslo kemnerkontor ut brev til alle utenlandske ambassader i Oslo, hvor de henstilte om at ambassadene måtte sende inn lønns- og trekkoppgaver for de lokalt ansatte. Bakgrunnen var mistanke om at flere nordmenn jobbet svart for ambassadene.

I en undersøkelse gjennomført av kemnerkontoret i 2011 viste at 47 av 66 ambassader ikke sendte inn lønns- og trekkoppgaver i 2010. 22. november 2013 fortalte vi om at to av tre ambassader ikke oppgir lønn for sine ansatte. Dette gjør at norske myndigheter ikke har oversikt over nordmenn som jobber for ambassadene.²⁶ Og dette har vært et problem i alle år.

Så hvordan finne ut hvem som er lokalt ansatte ved ambassadene i Oslo? I forbindelse med arbeidet med «Ambassadesaken» kom det frem at Den amerikanske ambassaden hvert år sender inn navnelister til Utenriksdepartementet over lokalt ansatte. Vi antok at dette gjaldt alle ambassadene. Etter flere søk i Elektronisk offentlig postjournal fikk vi treff. Vi fant navnelistene til alle de 67 utenlandske ambassadene i Norge. Alle listene var journalført hos Utenriksdepartementet.

Sakstittel	Dokumenttittel	Saksnummer	Dokumentnummer	Virksomhet
Ungarns ambassade i Norge - oversikt mars 2013 - Avskjermet	Ungarns ambassade i Norge - diverse - Avskjermet	2011/7070	3	UD
Bulgarias ambassade i Norge - Avskjermet	Bulgarias ambassade i Norge - oversikt mars 2013 - Avskjermet	2011/7131	2	UD
Tsjekias ambassade - Avskjermet	Tsjekias ambassade - oversikt mars 2013 - Avskjermet	2012/4248	2	UD
Thailands ambassade i Oslo - diverse lokalt ansatte og ikke-diplomatisk personale	Thailands ambassade i Norge - oversikt mars 2013 - Avskjermet	2011/3453	4	UD
Slovakias ambassade i Norge - diverse - Avskjermet	Slovakias ambassade i Norge - oversikt mars 2013 - Avskjermet	2011/6795	3	UD

Vi ble nektet innsyn i navnelistene. Alle listene var unntatt offentlighet av hensyn til utenrikspolitiske interesser. Vi ba derfor blant annet om innsyn i hvor mange lokalt ansatte ambassadene opplyser å ha og hva UD bruker denne informasjonen til.

UD kunne opplyse at listene inneholdt navnene på 500 lokalt ansatte/nordmenn som jobbet for de utenlandske ambassadene. Etter at TV 2 begynte å stille spørsmål rundt listene og før vi publiserte saken 24. januar 2014 innkalte UD

²⁶ <http://www.tv2.no/a/4161626>

Skattedirektoratet til møte. Her stilte departementet ser seg positiv til at skattemyndighetene kunne få tilgang til listene. Skattedirektoratet visste ikke om oversikten før departementet tok kontakt. Direktoratet opplyser at de kan bruke disse listene for å sjekke hvem som ikke har betalt skatt.²⁷

Lite miljø

Skatterettsmiljøet i Norge er lite. Advokat Einar Harboe, som representerte de tidligere polititoppene, blir betegnet som en nestor innenfor miljøet. Han har tidligere jobbet som underdirektør i Finansdepartementet og kontorsjef i Skattedirektoratet. Som vi har vært inne på tok Harboe direkte kontakt med skattedirektøren i denne saken.

Vi undersøkte om det var noen bindinger eller relasjoner mellom de to eller andre i ledelsen av Skattedirektoratet. Vi gransket blant annet medlemslister, årsberetninger og program til den norske underavdelingen av International Fiscal Association, som har «etablert seg som det sentrale diskusjonsforum for skatterettslige spørsmål».²⁸ Vi snakket også med flere personer i miljøet uten at vi fikk informasjon om slike bindinger.

Vi ba om innsyn i alle reiseregninger, herunder utlegg for representasjon, til skattedirektøren og fire andre sjefer fra 1. november 2010 og frem til 19. oktober 2012. Vi ønsket å undersøke om det var noen kontaktpunkter mellom advokat Einar Harboe og personer som hadde jobbet med skattesakene i direktoratet. Vi ville også sjekke om det var representasjonsutgifter knyttet til eventuelle møter med representanter fra Den amerikanske ambassaden. Vi fikk to store pappesker med over tusen sider med reiseregninger. Vi fant ingenting av interesse. Bortsett fra en underdirektør som urettmessig hadde ført opp fire halvlitre øl på en reiseregning...

Fra: Jens Christian Nørve
Sendt: 19. oktober 2012 15:20
Til: 'skattedirektoratet@skatteetaten.no'
Emne: Innsynsbegjæring

Hei,

Vi ber om innsyn i alle reiseregninger med underbilag - herunder også utlegg for representasjon - for skattedirektør Svein Kristensen i perioden fra 1. november 2010 og frem til dags dato.

På forhånd takk for hjelpen.

Med vennlig hilsen

Jens Christian Nørve
Journalist, TV 2

²⁷ <http://www.tv2.no/a/5254557>

²⁸ <http://www.ifa.no/>

Spesielle erfaringer

Den viktigste erfaringen har vært at utholdenhet gir resultater. Da skattedirektøren og politiinspektøren innså at vi bet oss fast og ikke kom til å gi opp fikk vi de til slutt i tv-ruta. Når vi først fikk de til å snakke var dette med på å drive saken fremover, både journalistisk og dramaturgisk.

Arbeidet med «Ambassadesaken» ga oss også et eierforhold til skattesaken. Underveis i arbeidet fikk vi mange oppmuntrende eposter og meldinger fra kolleger og seere. Likhet for loven knyttet til skattesaker har vist seg å engasjere stort: alt fra stortingspolitikere, skatteprofessorer til underskogen av små- og mellomstore bedrifter i Norge, som har negative erfaringer knyttet til det de oppfatter som skatteetatens rigiditet.

En utfordring har vært å popularisere og gjøre stoffet forståelig innenfor tv-formatet. Mange av intervjuene, blant annet med politiinspektøren og skattedirektøren ble skrevet ut i sin helhet og publisert på tv2.no. Disse sakene ble lest godt og kommentert.

Arbeidet med «Ambassadesaken» ga oss solid erfaring med å skjule våre kilder. Skattedirektøren beordret kildejakt internt i skatteetaten, men jakten hans ble resultatløs. I et brev fra Skattedirektoratet til advokaten til de tidligere polititoppene heter det: «Ut fra de undersøkelser som er foretatt, har vi ikke funnet holdepunkter for at noen av skatteetatens medarbeidere skal ha brutt taushetsplikten. Det skal i denne sammenhengen bemerkes at enkelte av de omtalte opplysningene i TV 2 også var ukjente for skattemyndighetene da TV 2 offentliggjorde dem.»

Avslutningsvis

Journalistikk rundt taushetsbelagt skatteinformasjon knyttet til en ambassade hvor norske myndigheter ikke har innsyn har vært krevende. Men arbeidet har ikke vært forgjeves. Resultatet ble over 20 oppslag i kveldsnyhetene til TV 2. I tillegg til en rekke nettartikler.

Per i dag er 75 personer som har jobbet ved Den amerikanske ambassaden tatt for å jobbe svart i perioden fra 2001 frem til 2013. Mange av dem er tidligere polititopper og ansatte i Forsvaret. De har tjent totalt 53 millioner kroner uten å betale skatt. Skattemyndigheten regner med at saken vil vokse i omfang. 18 av 75 personene som er tatt må belage seg på å møte i retten tiltalt for grovt skattesvik.

Det store spørsmålet hvorvidt noen i det norske maktapparatet hadde «snakket sammen» for å sørge for at de tidligere polititoppene ikke fikk fengselsstraff står fortsatt ubesvart. Men denne problemstillingen gnager fortsatt i vårt journalistiske hode. Vi har ikke tenkt å slippe taket.

Oslo, 15. januar 2015

Jens Christian Nørve

Asbjørn Olsen

Vedlegg

Liste over hva som er publisert

Vi viser til tilsendte DVD med innslagene som har gått i TV 2-nyhetene.

Her følger en oversikt over publiserte saker på tv2.no i perioden fra 1. februar 2011 til 6. oktober 2014:

2011:

01.02.11: Tidligere polititopp jobbet svart for USA - tjente to millioner

<http://www.tv2.no/a/3404487>

2012:

14.10.12: Skattejuss-ekspert: - De skulle hatt fengselsstraff

<http://www.tv2.no/a/3899818>

15.10.12: Han frikjenner polititoppene

<http://www.tv2.no/a/3899917>

15.10.12: Finansministeren krever svar etter TV 2s skatteavsløring

<http://www.tv2.no/a/3900545>

15.10.12: Skattedirektøren flyttet ambassadesaken mot de ansattes vilje

<http://www.tv2.no/a/3900763>

18.10.12: Derfor grep skattedirektøren inn i ambassadesaken

<http://www.tv2.no/a/3903659>

18.10.12: Statsadvokaten vil undersøke om politiet gjorde feil

<http://www.tv2.no/a/3903703>

23.10.12: - De hemmelige agentene får ikke skatteamnesti

<http://www.tv2.no/a/3907530>

14.11.12: Etterforsket aldri skattesaken mot polititopper

<http://www.tv2.no/a/3924730>

2013:

20.03.13: Skattedirektøren under lupen hos Riksrevisjonen

<http://www.tv2.no/a/4013055>

08.06.13: Dette tjente polititoppene svart

<http://www.tv2.no/a/4060954>

12.06.13: Fikk mild straff - skattedirektøren gir politiet skylden

<http://www.tv2.no/a/4067077>

17.06.13: Politiet og skatteansatte mener skattedirektøren feilinformerer

<http://www.tv2.no/a/4069716>

20.06.13: Skattedirektøren: Derfor ble skattesakene mot polititoppene henlagt

<http://www.tv2.no/a/4073951>

21.11.13: **Over 50 norske ansatte ved USAs ambassade tatt for svart arbeid**

<http://www.tv2.no/a/4161348>

22.11.13: **To av tre ambassader oppgir ikke lønn for sine ansatte**

<http://www.tv2.no/a/4161626>

2014:

24.01.14: **Skattemyndighetene får tilgang til hemmelig navneliste etter TV 2-spørsmål**

<http://www.tv2.no/a/5254557>

01.06.14: **Nye ambassadeansatt tatt - tjent 53 millioner svart**

<http://www.tv2.no/a/5627545>

12.09.14: **Første rettssak: Jobbet svart for USA – måtte svare for ukultur**

<http://www.tv2.no/a/6009532>

26.09.14: **USA-vakt dømt for svart arbeid**

<http://www.tv2.no/2014/09/26/nyheter/ambassade-saken/6055365>

02.10.14: **Ny ambassadeansatt i retten: Eks-politimann tiltalt**

<http://www.tv2.no/a/6078335>

06.10.14: **Anker dommen mot USA-vakt**

<http://www.tv2.no/a/6092505>